

ПРАДМОВА

Першы выпуск слоўніка «Народнае вытворнае слова», у які ўключана сабраная на Мсціслаўшчыне дыялектная лексіка на літары А—Л, выйшаў з друку ў 1981 г. У другі выпуск увайшла дыялектная лексіка на літары М—Р. Як паказвае назва, у слоўніку змяшчаецца вытворная лексіка. Але ад гэтага правіла як у першым, так і ў гэтым выпусках дапушчана адступленне: прыводзяцца паасобныя невытворныя словы (*мыс, мыт, мядра, плак, порч, прад, пруд, прыд* і некалькі іншых), выяўленыя пасля выхаду ў свет нашага «Дыялектнага слоўніка» (1966) і некаторых іншых збораў. Слоў, якія пачынаюцца з *о*, у гаворцы вельмі мала. Гэта галоўным чынам выклічнікі *ой, ох, оп* і некаторыя ўтварэнні ад іх. Таму лексіка на літару *о* ў слоўнік не ўключана.

Спосаб падачы лексікі застаўся той жа, што і ў папярэднім выпуску, — камбінаваны алфавітна-гнездавы. Гнёздамі падаюцца адназначныя аднакарэнныя варыянты слова; аднакарэнныя назоўнікі мужчынскага і жаночага роду, якія абазначаюць асоб па дзеянню; дзеясловы незакончанага і закончанага трывання, незалежныя і залежныя дзеясловы, а таксама дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі на *-ёмшы* да іх; аднакарэнныя варыянты назоўнікаў, а таксама прыметнікаў, якія маюць значэнне памяншальнасці, павелічальнасці, умацняльнасці і інш. Рад дзеепрыметнікаў падаецца асобнымі артыкуламі. Дзеепрыслоўі асобнымі артыкуламі не прыводзяцца; выключэнне зроблена толькі для дзеепрыслоўяў да прэфіксальных дзеясловаў з коранем *іціць (ісці)* з-за своеасаблівасці іх утварэння. У некалькіх выпадках у якасці рэестравай бярэцца літаратурная норма (*мяса, пуня, пінжак, пуза, п'яный, пятніца* і інш.), калі ад яе ўтворана некалькі дыялектных форм. Па гэтай жа прычыне прыводзяцца раней апублікаваныя словы *мурзапон, няўрома, пракуда*.

Ранейшымі засталіся падача рэестравых слоў, спо-

саб тлумачэння, сістэма памет, запіс ілюстрацыйнага матэрыялу. Пры гэтым, як і раней, пры памяншальных, павелічальных, узмацняльных і іншых формах назоўнікаў не пазначаецца род, паколькі ён супадае з родам рээстравага слова: падклетак *м.* — *памянш.* падклета-чак; пузач *м.* — *узмацн.* пузачына; падтопа *ж.* — *памянш.* падтопка; плюндра *ж.* — *павеліч.* плюндрышча; падпавецце *н.* — *памянш.* падпавецціка. Стылістычныя паметы і памета пераноснасці значэння падаюцца пры рээстравым слове; пры гэтым маецца на ўвазе, што такія паметы адносяцца і да іншых слоў гнязда або да аднолькавых значэнняў слоў у гняздзе. Так, памета *іран.* пры *падстаўляцца* адносіцца і да дзеяслова закончанага трывання *падставицца*. Памета *перан.* пры дзеяслове *падкінуць* адносіцца да ўсіх трох яго значэнняў.

Націскі ў рээстравых словах пазначаны ў ілюстрацыйных прыкладах. Не пазначаецца націск над складамі з *о, э, е, ё*, паколькі такія склады ў гаворцы бываюць толькі пад націскам.

Выбухное *г* паказваецца графічна: *ганкі, дыгалы, вылангацца, г бацьку, г боку, г дзеду, г жару, г зіме, да цугу.*

СПІС СКАРАЧЭННЯЎ

Абраж. — абражальнае, *адзінк.* — адзінкавае, *асудж.* — асуджальнае, *выкл.* — выклічнік, *выш. ст.* — вышэйшая ступень параўнання, *груб.* — грубае, *гумар.* — гумарыстычнае, *дзеепрым.* — дзеепрыметнік, *дзеепрысл.* — дзеепрыслоўе, *дзеясл.* — дзеяслоўны, *дзіц.* — дзіцячае, *ж.* — жаночы род, *жарт.* — жартоўнае, *займ.* — займеннік, *зак.* — закончанае трыванне, *зал.-бессуб'ект.* — залежна-бессуб'ектная форма, *зб.* — зборны назоўнік, *звыч.* — звычайна, *знач.* — значэнне, *зневаж.* — зневажальнае, *зніж.* — зніжальнае, *інш.* — іншае, *іншаск.* — іншасказальнае, *іран.* — іранічнае, *м.* — мужчынскі род, *мн.* — множны лік, *н.* — ніякі род, *-н.* — небудзь, *недабр.* — неадабральнае, *незак.* — незакончанае трыванне, *нездав.* — незадоволенасць, *пабоч. сл.* — пабочнае слова, *павеліч.* — павелічальнае, *памянш.* — памяншальнае, *перан.* — пераноснае значэнне, *прым.* — прыметнік, *прысл.* — прыслоўе, *прыназ.* — прыназоўнік, *рэдкаўж.* — рэдкаўжывальнае, *узмацн.* — узмацняльнае, *часц.* — часціца, *экспр.* — экспрэсіўнае.